
POROČILA REPORTS

POROČILO SLOVENSKEGA ETNOGRAFSKEGA MUZEJA V OBDOBJU 1991/92

387

Že od leta 1923, ko je postal Etnografski inštitut samostojen Kraljevi etnografski muzej v Ljubljani, je muzej brez lastne stavbe. V vseh teh letih so strokovni delavci v njem opozarjali na prostorsko stisko in prezasedenost stavbe na Prešernovi 20, kjer domujemo skupaj z Narodnim in Prirodoslovnim muzejem. Ob vsakem delovnem načrtu, ob vsaki želji po izboljšanju dela, naletimo na staro oviro: prostor. Zlasti zadnji dve leti smo kustosi in vodstvo Slovenskega etnografskega muzeja vztrajno ponavljali in tehtno utemeljevali potrebo po reševanju prostorske stiske. Tudi zato, ker suverena država Slovenija in njena prestolnica potrebujeta reprezentančen etnografski muzej. Brez njega ostaja osebna izkaznica kulturnega naroda, za kakršnega se Slovenci imamo, nepopolna.

Z razstave Raztegni harmon'ke, pritisni na bas.

RAZSTAVNA DEJAVNOST

Od 27. novembra 1991 do 31. oktobra 1992 je bila v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja razstava RAZTEGNI HARMON'KE, PRITISNINA BAS... (Ljudska glasbila in godci na Slovenskem), ki jo je pripravil SEM in Inštitut za slovensko narodopisje Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU. Avtor razstave je bil etnomuzikolog Julijan Strajnar.

Ob razstavi je izšel zbornik razgledov z naslovom Med godci in glasbili, ki jih je zbral in uredil Igor Cvetko.

Na razstavi so bila predstavljena vsa glasbila slovenskega izročila, od otroških zvočnih igrač do tistih, na katera igrajo ljudski godci. Nekatera glasbila so narejena zelo preprosto, druga so umetelno sestavljena, nekatera so domače delo, spet druga tovarniški izdelek. Obiskovalci so imeli možnost spoznati vso raznolikost ljudskih glasbil na Slovenskem, njihovo uporabo in glavne značilnosti instrumentalne glasbe pri nas.

Razstava je imela tudi spremljajoče prireditve povezane z godčevstvom na Slovenskem. Tako smo opozarjali in obveščali o odprtju razstave z nastopi godcev in godčevskih skupin v Paviljonu na Kongresnem trgu v Ljubljani od 27. do 30. novembra in od 3. do 5. decembra. Godci so prišli iz Črnuč, Krške vasi, Ankarana, Sevnice, Zabukovja, Horjula, Žirov, Dobja pri Planini, Vrhnike in Ljubljane. V času razstave pa smo v Slovenskem etnografskem muzeju imeli naslednje koncerte:

- 7. februarja dva koncerta skupine Trinajsto prase,
- 19. februarja je Zmago Kunej iz Celja prikazoval tehniko izdelovanja in igranja na ljudsko glasbilo trstenke,
- 20. marca dva koncerta skupine Marko banda iz Prekmurja,
- 16. aprila koncert tria Trutamora Slovenica in
- 28. maja koncert otroških ljudskih pesmi Didl didl dasa skupine Trutamora Slovenica.

Od 17. decembra 1991 do 20. januarja je Muzej Mimara iz Zagreba v sodelovanju s tremi osrednjimi muzeji: Narodnim, Slovenskim etnografskim in Prirodoslovnim muzejem pripravil razstavo ŠIBENIŠKA KATEDRALA - ANNO DOMINI 1992 v opomin na vojne grozote na Hrvaškem. Razstava je prikazovala panoje z načrti in fotografijami najlepše dalmatinske arhitekture: šibeniške katedrale ter odlitke najbolj značilnih kiparskih del Jurija Dalmatinca.

Od 15. do 18. aprila sta v atriju in v dvorani Kmečke hiše na Celovški 43 v Ljubljani bili prireditvi ob veliki noči in RAZSTAVA PIRHOV, BUTARIC IN VELIKONOČNIH DOBROT, kar je nastalo v sodelovanju Slovenskega etnografskega muzeja in ČZP Kmeški glas.

Krašenje pirhov je ena najlepših in najbolj veselih oblik velikonočnega praznovanja, v zadnjih letih pa se je zanimanje za krašenje velikonočnih jajc še povečalo. Na ogled smo postavili vse najlepše primerke, ki so jih na poseben oglas poslali bralci Kmečkega glasa. Razstavljene so bile tudi različne oblike velikonočnega zelenja, šopki in butarice, ki so bili po večini narejeni prav za to razstavo.

V prireditvenih dneh so obiskovalci lahko opazovali slikanje belokranjskih pisanic, izdelovanje butaric in ragelj ter prisluhnili pritrkovalcu Francu Bonči iz Hraš pod Šmarno goro.

Od 25. do 29. maja smo na 1. slovenskem muzejskem sejmu v Cankarjevem domu "razstavili" Slovenski etnografski muzej. S postavitvijo smo na svojstven način "votirali" (med razstavljene votive iz zbirk smo postavili najnovejšega, muzejsko hišo) za lasten dovolj prostoren dom Slovenskega etnografskega muzeja. Pri postavitvi so sodelovali Inja Smerdel, Andrej Dular, Gorazd Makarovič, Alenka Simikič in Bojana Rogelj - Škafar. Avtorica razstavnih besedil in "Osebne izkaznice", zloženske o etnografskem muzeju, ki smo jo izdelali ob tej priložnosti, je bila Inja Smerdel. Del naše razstave je bil videofilm o depoju, sprehod po skritih zbirkah, ki so bile javnosti tako prvokrat na ogled. Videofilm je posnela Nadja Valentinčič.

Razstavna dejavnost Slovenskega etnografskega muzeja obsega tudi sodelovanje s sorodnimi institucijami in z nekaterimi drugimi prireditelji razstav. Posredovali smo podatke in posodili predmete za naslednje razstave:

- Gradovi minevajo, fabrike nastajajo v Narodnem muzeju,
- Anton Martin Slomšek - njegova dela, njegov čas v Pokrajinskem muzeju v Mariboru,
- Ori e tesori d Europa v Vidmu v Italiji,
- za razstavo juvelirstva v Švici,
- za razstavo o ljubenskem lončarstvu v Ljubnem na Gorenjskem,
- za razstavo o zdravstvenem šolstvu na Slovenskem - 1753 - 1992 Šola za sestre v Šolskem muzeju v Ljubljani.

MUZEJ NEEVROPSKIH KULTUR GORIČANE

V muzeju na gradu Goričane se nadaljujejo obnovitvena gradbena dela, s katerimi so začeli leta 1989 in zaradi katerih je muzej še vedno zaprt za javnost.

V muzeju Goričane je po poteku pripravištva Jani Tomažič v aprilu 1992 zaposlen le Ralf Čeplak kot kustos etnolog, ki poleg sodelovanja v gradbenem odboru predseduje Zvezi/Skupnosti muzejev Slovenije. Pogosta opozorila na kadrovsko pomanjkanje, če želimo, da bo muzej normalno funkcioniral, do zdaj niso obrodila sadov.

V letu 1991 je muzej Goričane sodeloval pri dveh razstavah: "Leto Indonezije" v Galeriji Kompas v Ljubljani od 18. julija do 6. septembra in "Slovinci v misijonih" v Viteški dvorani Križank v Ljubljani od 20. do 29. septembra ter v Kulturnem domu Srečka Kosovela v Sežani od 11. do 20. oktobra. Načrtovana razstava "Friderik Baraga in Severnoameriški Indijanci", ki smo jo nameravali postaviti v Torontu v Kanadi v sklopu Generalne konference ICOM septembra 1992, pa je zaradi pomanjkanja finančnih sredstev odpadla.

DELO PO KUSTODIATIH

Slovenski etnografski muzej ima naslednje kustodiate: za ruralno gospodarstvo, za naselja, stavbarstvo in stanovanjsko kulturo, za obrt in trgovino, za nošo in vezenine, za ljudsko umetnost in za družbeno kulturo.

"Votiranje" na prvem slovenskem muzejskem sejmu v Cankarjevem domu (od 25. do 29. maja 1992).

Kustosi so v tem obdobju nadaljevali z urejanjem posameznih zbirk, tudi za objavo. Med slednjimi je pred izidom kot druga knjiga Knjižnice SEM zbirka in spremna študija Pasovi in sklepanci, ki jo je za objavo pripravila Janja Žagar. Urejanje zbirke pasov in sklepancev in reinventarizacija sta obsegala meritve, izdelavo opisov, računalniški vnos podatkov o predmetih iz omenjenih zbirk ter oblikovanje kartonov, sestavljenih iz računalniškega izpisa in fotokopij predmetov. Narejene so bile analize materialov kovinskih sklepancev (Metalurški inštitut v Ljubljani) in delov tkanih pasov (Fakulteta za tekstilno tehnologijo v Ljubljani). Celotna zbirka je bila fotodokumentirana, izdelane so bile risbe nekaterih detajlov.

Pred koncem sta reinventarizacija in urejanje zbirke oselnikov (Inja Smerdel), poteka pa tudi urejanje zbirke svetil (Irena Keršič). Kot del priprave na objavo je bila fotografirana celotna zbirka oselnikov.

Kustosi skrbijo za izboljšanje pogojev hranjenja posameznih zbirk. S tem je povezano njihovo neposredno urejanje v depojih. Urejena je bila zbirka avb, čevljev, modelov za modrotisk. Sortirano je bilo obrtniško orodje, ponovno je bila pregledana pletarska zbirka.

Odhodi kustosov na teren v obravnavanem obdobju niso bili sistematični, vezani le na raziskovalne naloge, temveč so jih realizirali po potrebi za dopolnjevanje in preverjanje že zbranih podatkov. Terensko delo posameznih kustosov je bilo usmerjeno: v nadaljevanje raziskave izdelovanja in rabe oselnikov (Pokljuka, Tržič, Gorjuše, Selce); v raziskovanje ptičjega lova (Brda, Tržič, Gradišče ob Soči), ovčarstva (Jurišče, Slovenska vas), božičnih jaslic, pustnih šeg in navad (Lom pod Storžičem), Gregorjevega (Kropa), cvetne nedelje in velikonočnih šeg in navad (Velesovo, Sora pri Medvodah, Ljubno ob Savinji, Nazarje) in nabora (Ilirska Bistrica).

Delo je obsegalo tudi evidentiranje in odkupovanje predmetov za muzejske zbirke. Mnogo je bilo terenskih ogledov za izdajo mnenj za predmete, ki so

namenjeni za izvoz. Promet s kulturno dediščino je odprt, zato se pojavljajo veliki problemi pri njenem varovanju. Irena Keršič je posredovala Ministrstvu za kulturo konkretne predloge, kako zaščititi odkupovanje in izvoz premične dediščine.

DOKUMENTARNO GRADIVO

Dokumentarni oddelek Slovenskega etnografskega muzeja obsega fototeko, diateko, filmoteko, terenske zapiske in skice, "hišni arhiv" in arhiv "razno". Delo v dokumentaciji zajema obdelavo in dokumentacijo gradiva, ki sta ga do junija 1992 opravljali dve kustodinji dokumentalistki.

Od dokumentacijskega gradiva se v največji meri in najhitreje izpolnjuje fototeka, to je zbirka fotografij in negativov. V tem letu se je njihovo število povečalo za 2500. Razen tega smo vodili evidenco nad fotografijami brez negativov in skrbeli za njihovo reproduciranje in pridobivanje negativov. Ker pa je to povezano s precejšnjimi stroški (SEM nima svojega fotografa in laboratorija), te naloge opravljamo postopoma in po potrebi. V dokumentacijskem oddelku smo začeli voditi posebno evidenco fotografij muzejskih predmetov, ki so v lasti SEM-a.

Diateka je nesorazmerno majhna v primerjavi s številom fotografij. Njihovo število se je v zadnjem letu povečalo za 310, tako da je njihovo skupno število 2100. Zaradi majhnega obsega in za boljši pregled smo začeli vnašati v računalnik natančne podatke o njihovih vsebinah, dimenzijah, izvoru. Delo je opravljeno do polovice.

V računalnik vnašamo s programom MODES podatke o predmetih SEM. Pokazalo se je, da podatki za predmete, ki smo jih vnesli v letu 1991, ne zadoščajo, in smo jih morali dopolniti. Polja, ki jih izpolnjujemo, so naslednja: inventarna številka, splošno ime predmeta, klasifikacija, izvor (kraj in datum) ter morebitne prejšnje številke. Vnešenih je nekaj čez 10.300 predmetov, ki jih hrani muzej.

Dokumentacijski oddelek je opravil dokumentacijo predmetov, ki so bili razstavljeni na razstavi "Raztegni harmon'ke, pritisni na bas..." in predstavlja dokaj popolno zbirko glasbil na Slovenskem.

MUZEJSKO INFORMACIJSKO DOKUMENTACIJSKA MREŽA PRI SLOVENSKEM ETNOGRAFSKEM MUZEJU (MIDOM)

Delo je potekalo v več smereh:

-Izobraževanje in svetovanje uporabnikom računalniškega paketa Modes. Izvedli so šest trodnevni in štiri enodnevne tečaje verzije 3, ki se jih je udeležilo šestdeset slušateljev. Izvedeni sta bili distribucija verzije 3 ter distribucija indeksov vsem uporabnikom računalniškega paketa Modes. Zaradi analiz potreb uporabnikov Modes-a so intenzivno delali na nadgradnji osnovnih baz podatkov, ki nastajajo v muzejih. Tako so s sodelavci SAZU-ja razvili preiskovalni program Mika, ki je bil skupaj s prikazom možnosti uporabe obstoječih Modes-ovih baz podatkov s prenosom in prikazom slik prvič prikazan na Zborovanju muzealcev v Šmarjeških toplicah novembra 1991. Predstavitev sta dopolnjevala referata na temo skupne dokumentacije.

-Poleg ur, namenjenih dokumentacijskemu sistemu in standardom v okviru tečajev, so pripravili v okviru Museoforuma dve predavanji: Mary Case, direktorice dokumentacijskega oddelka v Smithsonian Institution, Washington in Andrew Roberts, predsednika CIDIC-a, Cambridge.

-Nadaljevali so z objavljanjem prevodov zanimivih člankov s področja muzejske dokumentacije v M'ARS-u.

-Priprava na konferenco ICOM-ovega komiteja za dokumentacijo CIDOC, ki bo v Ljubljani od 10. 9. do 16. 9. 1993. Alenka Simikič in Marjeta Mikuž sta članici organizacijskega komiteja za pripravo in izvedbo konference, delo pa se izvaja in koordinira preko MIDOM-a. V okviru priprave na konferenco sta se Alenka Simikič in Marjeta Mikuž na povabilo Informacijskega centra za kulturno dediščino pri romunskem Ministrstvu za kulturo udeležili regionalne konference o dokumentaciji muzejske in kulturne dediščine, ki je bila od 4. 5. do 6. 5. v Sinaii ter 16. generalne konference ICOM-a v Quebecu od 18. 9. do 26. 9. 1992 kot članici slovenske delegacije.

-Na prvem muzejskem sejmu v Cankarjevem domu so skupaj z Zvezo muzejev Slovenije in Nacionalnim komitejem ICOM-a predstavili tudi UNESCO-v CD-ROM s šestimi bazami podatkov, katerega so po dogovoru z UNESCO-ICOM-ovim Informacijsko dokumentacijskim centrom tudi testirali.

-Na CIDOC-ovi konferenci bo en dan namenjen muzejskim knjižnicam, zato so v sodelovanju z NUK-om in CTK-jem opravili analizo stanja teh knjižnic ter pripravili projekt priprave vključitve muzejskih knjižnic v slovenski nacionalni projekt vzajemne katalogizacije. V okviru reševanja te problematike so pripravili predavanje dr. Leonarda Willa, predsednika delovne skupine za muzejske knjižnice pri CIDOC-u.

MIDOM aktivno sodeluje v stalni komisiji za dokumentacijo pri Zvezi muzejev Slovenije.

KNJIŽNICA

V letu 1991 so bili z ureditvijo prostora ustvarjeni pogoji, da je delo v knjižnici zaživelo v polni meri. Še vedno poteka postavljanje monografij na police po etnološki sistemati. Dve tretjini gradiva sta urejeni le v grobem in še nista locirani na policah. Sledilo bo opremljanje publikacij z novimi signaturami. Vzporedno z urejanjem gradiva potekajo še inventarizacija, katalogizacija in signiranje novih publikacij. V obravnavanem obdobju je bilo inventariziranih 340 novih enot, od tega 127 monografij. Prav tako dopolnjujemo hemeroteko ter obveščamo o novostih v knjižnici SEM, ki so na koncu leta objavljene v Etnologu.

Kljub želji, da bi vso obdelavo knjižničnega gradiva opravili s pomočjo računalnika, se pojavljajo težave pri izbiri najprimernejšega programa. Za muzejsko strokovno knjižnico bi bila primerna vsaj dva obstoječa, ki ju že nekaj let s pridom uporabljajo v visokošolskih knjižnicah. V letošnjem letu je bila narejena analiza stanja v muzejskih knjižnicah, na osnovi česar se bo v prihodnjih letih preneslo celotno muzejsko knjižnično gradivo na vzajemni katalog, pri čemer se doslej vnešeni podatki na različnih drugih programih ne bi prenašali na vzajemni katalog. Tako je potrebno s tem še nekoliko počakati. Kljub temu se v naši knjižnici piše na računalnik tekoča bibliografija.

TEHNIČNI ODDELEK

Tehnični oddelek Slovenskega etnografskega muzeja sestavljata oddelka za restavriranje tekstila in restavriranje lesa in kovine. Vodi ju konservator dr. France Golob.

Oddelek za tekstil posveča veliko skrb ohranjanju tekstilnih predmetov. Delo zajema pranje, likanje, šivanje in kemično čiščenje. Dosti časa je bilo posvečeno čiščenju pasov in sklepancev. Skrb za izboljšanje pogojev hranjenja tekstilnih zbirk je bila v naslednjem: v oblaganju obešalnikov z gazo, v navijanju svilenih trakov na kartonske valje in v zaščiti s celofanom ter v nabavi kartonskih škatel za hranjenje pasov.

V oddelku za les in kovino je potekalo restavriranje skrinj, glasbenih inštrumentov, oselnikov in muzealij iz Baragove zbirke.

Tehnični oddelek nudi strokovno pomoč zamejskim Slovencem v Avstriji in Italiji. V letu 1991 smo restavrirali muzealije v Kraški hiši v Velikem Repnu pri Trstu, betonske portrete akademskega kiparja Franceta Goršeta v Svečah na Koroškem in kulise in zavese o ustoličevanju koroških vojvod na Gosposvedskem polju iz leta 1906 pri "Cingelcu" na Trati pri Borovljah. Plod strokovne pomoči Etnografskemu muzeju koroških Slovencev je bila postavitve samostojne razstave "Iz materialne kulture koroških Slovencev" avtorja dr. Franceta Goloba v Mali galeriji Mestne hiše v Celovcu od 15. do 24. oktobra 1991. Razstava je bila postavljena še v Društveni dvorani posojilnice v Šentjakobu od 25. oktobra do 4. novembra 1991 in v Viteški dvorani Pokrajinskega muzeja v Mariboru od 16. novembra do 1. decembra 1991.

393

Dr. France Golob in Janez Černe pred "Kraško hišo" v Velikem Repnu z delom restavriranih predmetov.

PEDAGOŠKO DELO

Do maja 1992 je opravljala delo muzejskega pedagoga Darinka Jankovič. V obravnavanem obdobju je skrbela za vodstva po razstavi Raztegni harmon'ke, pritisni na bas... V muzej je vabila godčevske skupine, ki so omogočile, da so obiskovalci prisluhnili igranju na ljudska glasbila in spoznali raznolikost ljudske instrumentalne glasbe. V povezavi z razstavo je pripravila delavnico ročnih spretnosti, na kateri so si obiskovalci izdelali ljudsko glasbilo trstenke (tehniko izdelave trstenk je prikazoval Zmago Kunej iz Celja).

394

Zelo odmevna med predšolskimi otroki in osnovnošolci sta bila razstava in sejem ob veliki noči, saj so imeli možnost, da s svojimi izdelki na razstavi tudi sodelujejo. Ogledali so si lahko demonstracije pisanja belokranjskih pisanic, izdelovanja ragelj in butaric ter prisluhnili pritrkavanju.

Razstava Raztegni harmon'ke, pritisni na bas... je nudila velike didaktične možnosti. Zaradi njenega zvočnega sporočila so jo radi obiskovali tudi duševno moteni otroci, ki smo jim za ogled rezervirali ponedeljke; na ta za obiskovalce zaprt dan, da smo se jim lažje posvetili.

Pred zaprtjem smo razstavo posebej priredili (odstranili smo vitrine, da se je glasbila dalo prijeti v roke) in povabili slepo in slabovidno ter invalidno mladino, saj se zavedamo, da imajo hendikepirani ljudje le malo možnosti za obiskovanje muzejev. Odziv zavodov (Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, Center za slepe in slabovidne Škofja Loka in Zavod za usposabljanje invalidne mladine Kamnik) je bil velik, obiskalo nas je 10 skupin. Poleg muzejske pedagoginje je po razstavi vodil avtor razstave Julijan Strajnar in sodelavec

A,B,C - Lončarska muzejska delavnica, ki jo je v decembru 1992 (v prostem času med staro in postavitevjo nove razstave) vodil lončar Igor Bahor iz Topolščice.

B

C

SAZU IGN Igor Cvetko. Raznolikost slovenske ljudske glasbe pa so pričarali člani ansambla Trinajsto prase.

Prost termin med staro in postavitevijo nove razstave je Sonja Kogej - Rus izrabila za realizacijo projekta, kančka tistega, kar bi lahko pomenilo stalno ponudbo Slovenskega etnografskega muzeja v tako nujno potrebni lastni stavbi; muzejske delavnice - tokrat lončarske. Vodil jo je lončar Igor Bahor iz Topolšice. Delavnica oziroma lončarski tečaj je trajal osem dni, v dveh skupinah. Vsak tečajnik je delal na svojem lončarskem vretenu, naučil pa se je izdelave osnovnih in kombiniranih oblik lončarskih izdelkov. Izdelanih je bilo čez dvesto lončenih predmetov. Interes za tečaj je bil velik in prijavljenih je bilo toliko kandidatov, da bo novemberski delavnici sledila še delavnica v

marcu, spet ob koncu ene in pred začetkom druge razstave.

Pedagoško delo so opravljali tudi drugi kustosi s predavanji in z mentorstvom zgodovinskih krožkov v osnovnih šolah Slovenije.

STROKOVNA AKTIVNOST IN IZOBRAŽEVANJE

Kustosi Slovenskega etnografskega muzeja redno spremljajo strokovno literaturo in dogajanje na področju etnologije in splošne muzeologije. Udeležili so se številnih posvetovanj, srečanj in strokovnih sestankov.

13. in 14. novembra 1991 smo se udeležili zborovanja Društva muzealcev Slovenije v Šmarjeških Toplicah, ki je obravnavalo aktualne teme muzealstva, s katerimi se srečujemo muzejski delavci pri vsakdanjem delu. Na zborovanju sta z referatom sodelovali mag. Marjeta Mikuž (Stanje in projekt razvoja informatizacije slovenskih muzejev) in Alenka Simikič (Ali smo slovenski muzealci pripravljeni uresničiti ICOM-ovo Resolucijo o dokumentaciji in informaciji?).

396

Inja Smerdel je bila med 4. in 14. oktobrom 1991 na študijskem potovanju na Danskem. Stiki, ki jih je vzpostavila, in ogledi so bili usmerjeni predsem v muzeološko in v specialno strokovno delo kustosa za ruralno gospodarstvo (študij primerjalne literature v knjižnici International Secretariat for the History of Agricultural Implements pri danskem Narodnem muzeju v Bredeju).

Inja Smerdel in Bojana Škafar - Rogelj sta se 13. decembra 1991 udeležili kongresa "Convegno internazionale di studi sui musei etnografici" v Vidmu. Inja Smerdel je sodelovala z referatom "Da una ricerca etnologica ad una mostra. L'esempio di una mostra temporanea sulla pastorizia transumante". Zbornik je v tisku.

Od 10. do 20. januarja 1992 je Ralf Čeplak sodeloval v organizacijski skupini Skupnosti muzejev Slovenije na SIME '92 Mednarodnem salonu muzejev, ki je bil v Grand Palaisu v Parizu. Prvič je na njem sodelovala tudi Slovenija. Od 10. do 15. januarja so se udeležile ogleda muzejskega salona skupaj z Društvom muzealcev Slovenije Alenka Simikič, Irena Keršič in Bojana Škafar - Rogelj. Priložnost so izkoristile za ogled več muzejev (Musée de l'Homme, Musée des Arts et Traditions Populaires...) in navezavo stikov za izmenjavo publikacij iz vse Evrope. Poleg tega so dobile tudi precej informativnega gradiva.

22. aprila 1992 so se Ralf Čeplak, Jana Tomažič, Barbara Sosič in Andreja Bahar udeležili posvetovanja o ilegalnem izvozu premične etnološke kulturne dediščine, ki ga je organiziralo Slovensko etnološko društvo v Posavskem muzeju Brežice. Irena Keršič je udeležencem posvetovanja posredovala konkretne predloge za zaščito, ki so jih na posvetu o prodaji in izvažanju tudi upoštevali.

Irena Keršič je od 22. do 26. aprila 1992 sodelovala na sestanku pripravljalnega odbora za 1. evropski kongres etnografskih muzejev v Bruxellesu v Belgiji. Pripravili so vprašalnik za repertorij evropske mreže etnografskih muzejev in usklajevali program kongresa. Izdelan je bil tudi vprašalnik za oživljanje tradicionalnih znanj in obrti. Preveden vprašalnik za repertorij je bil konec maja poslan vsem muzejem po Sloveniji, z namenom da se bodo registrirali v skupnem evropskem repertoriju.

Ralf Čeplak je od 24. do 26. aprila sodeloval na "Zasedanju podkomisije za varstvo kulturne in arhitekturne dediščine Komisije za kulturo Sveta Evrope", ki je potekalo v organizaciji Odbora za kulturo Skupščine republike Slovenije v Ljubljani.

Tanja Tomažič je bila od 25. aprila do 2. maja 1992 na študijskem bivanju v Nürnbergu v Nemčiji. Glavni namen potovanja je bil obisk Muzeja igrač, s katerim smo sodelovali in vzdrževali stike preko direktorice dr. Bayerjeve že nekaj let. Tomažičeva si je ogledala celotno zbirko, zanimal pa jo je predvsem način zbiranja, hranjenja, prezentacije in razstavne tehnike. Dogovorjeno je bilo tudi naj bi v prihodnjih letih Slovenski etnografski muzej sprejel gostujočo razstavo nürnberških igrač. Poleg tega je Tomažičeva obiskala Nemški nacionalni muzej in Mestni muzej; ob svojih obiskih se je posebej zanimala za zbirke, za kakršne sama skrbi v Slovenskem etnografskem muzeju.

Posledica sodelovanja med evropskimi etnografskimi muzeji je bilo tudi povabilo muzeja Dauphinois iz Grenobla na mednarodno srečanje z naslovom "L'homme et le mouton dans l'espace de la transhumance" od 16. do 22. junija v mestu Die na jugu Francije. Povabilu se je odzvala Inja Smerdel z referatom Les relations homme-mouton comme un des elements essentiels de la transhumance en Sloveie. Referat z ilustrativnim gradivom bo izšel v zborniku L'homme et le mouton, ki ga bo izdala založba Glenat iz Grenobla.

397

Kustosi so se redno udeleževali predavanj na Muzeoforuru v Cankarjevem domu (8. maja 1992 Mary Case o delovanju Smithsonian Institution, Washington; 1. junija 1992 Andrew Roberts o muzejskih dokumentacijskih sistemih; 12. junija 1992 Peter van Mensch o strukturi muzejskega predmeta kot nosilcu podatkov) ter drugih izobraževalnih predavanj in seminarjev (26. maja dr. Leonard Will o organizaciji dela v knjižnici; 18. in 19. junija Maurice Line o delu in organizaciji dela v knjižnici; 27. maja Eva Bahkovec in Zdenko Kodolja o vrtcih za današnji čas).

V jesenskem in pomladanskem obdobju so se kustosi udeležili tečajev računalniškega programa Modes, ki jih je organizirala Muzejska informacijsko - dokumentacijska mreža pri Slovenskem etnografskem muzeju.

V letošnjem letu smo v Slovenskem etnografskem muzeju razvili stike s sorodnimi inštitucijami preko meja v naši neposredni bližini: z Narodno in študijsko knjižnico iz Trsta, Odsekom za zgodovino in Etnografskim muzejem iz Zagreba. Da bi se bolje spoznali, so nas 10. marca 1992 obiskali kolegi iz Zagreba, 1. julija pa iz Trsta. Kasneje smo jim obiska vrnil. Stiki so se pokazali za plodne, saj bodo "Tržačani" že v letošnjem letu gostovali z razstavo Ta trava je šacana... (O razširjenosti in uporabi zdravnih zelišč na tržaškem Krasu).

KADROVSKE SPREMEMBE

Kolektiv Slovenskega etnografskega muzeja šteje 28 članov. V marcu oz. aprilu 1992 sta zaključili pripravništvo Sonja Kogej-Rus in Jana Tomažič, ki ju je financiral Zavod za zaposlovanje. Na enak način smo omogočili opravljanje pripravništva Andreji Bahar in Martini Orehovec s pričetkom januarja oz. februarja. 2. maja 1992 se je smrtno ponesrečila Darinka Jankovič, ki je opravljala dela muzejskega pedagoga. Njeno delo zdaj opravlja Sonja Kogej-Rus.

V januarju 1992 so opravile strokovni izpit Barbara Sosič, Darinka Jankovič, Jana Tomažič, Sonja Kogej-Rus, in si s tem pridobile naziv kustos - etnolog. Alenka Simikič, kustodinja dokumentalistka in Andrej Dular, kustos za obrt, sta si pridobila naziv višji kustos.

Naša sodelavka Inja Smerdel je maja 1992 prejela Valvasorjevo priznanje za razstavo Kam so vsi pastirji šli.

REŠEVANJE PROSTORSKE PROBLEMATIKE SLOVENSKEGA
ETNOGRAFSKEGA MUZEJA

Zlasti v zadnjem letu, vendar že od konca 1990, je bilo napisanih in izrečenih dosti argumentov o nujnosti pridobitve stavbe, v katero bi se preselil Slovenski etnografski muzej. Zato poročilu o delu prilagamo pregled člankov in dopisov v zvezi s tem.

V lanskem letniku Etnologa smo objavili prošnjo za dodelitev stavbnega kompleksa dekliškega liceja Mladika, bivše vojaške bolnice, Slovenskemu etnografskemu muzeju. Izročili smo jo vsem ustreznim ministrstvom (s priloženim historiatom prostorske problematike Slovenskega etnografskega muzeja) že septembra 1991, med prvimi, če ne prav prvi od prosilcev. Novembra 1991 je Inja Smerdel ob pomoči sodelavcev izdelala projekt z vsebinskim konceptom za etno - muzeološko poselitev Mladike, z ustreznimi načrti in z uvodnimi argumenti. Te sta objavila tudi časopisa Delo in Dnevnik, 28. 11. 1991, v prid dodelitve Mladike Slovenskemu etnografskemu muzeju. Elaborat smo izročili predsedniku Republike Slovenije in članom predsedstva, zunanjemu ministru, ministru za kulturo, predsedniku Odbora za kulturo pri Skupščini republike Slovenije in še nekaterim drugim, ki bi morda lahko pripomogli, da bi v Mladiki zaživel etnografski muzej. V izpraznjeni vojaški bolnici še vedno vidimo rešitev, kakršne ne bo več. Vztrajanje za dodelitev temelji na naslednjih dejstvih:

-Lokacija je za muzej idealna.

-Za muzej je idealno tudi to, da ima stavbo, ki je vizuelno razpoznavna, in temu Mladika ustreza.

-Muzej bi Fabianijevo stavbo, ki je nedvomno arhitekturni spomenik, ohranil v celoti; tako stavbno lupino kot njeno notranjščino.

-Originalen tloris je primeren za ureditev razstavnih dvoran (6 x 9 m).

Javni objavi naših argumentov pod naslovom Slovenski etnografski muzej v Mladiki? in potem članku v Dnevniku (27. 11. 1991), v katerem je že pisalo, da naj bi Mladiko uporabljalo Ministrstvo za zunanje zadeve, se je najprej odzval Vladimir - Braco Mušič (Dnevnik, 3. 12. 1991), nato pa še prodekan Peter Skalar, predstojnik oddelka za oblikovanje in Saša J. Mächtig (Delo, 21. 12. 1991) z argumenti, da se Mladika dodeli potrebam šole oz. ALU, Oddelku za oblikovanje. Trgovanje se je začelo.

Ko je kazalo, da je Mladika že povsem oddana Ministrstvu za zunanje zadeve, smo v Slovenskem etnografskem muzeju sprejeli alternativno ponudbo Ministrstva za kulturo, Grubarjevo palačo, ki naj bi jo izpraznil Arhiv Republike Slovenije s selitvijo v vojašnico na Roški cesti. Menili smo pač, da si ne moremo privoščiti izbirčnosti.

Sledili so dnevi, ko se je dr. Dimitrij Rupel, zunanji minister, v medijih javno uradno odrekel Mladiki v korist kulture in tedaj se je začelo "trgovati" tudi z Grubarjevo palačo. Mestni predlogi za razdelitev nekdanjih vojaških objektov in s temi povezane druge "rošade" so vsebovali še druge interese za poselitev Grubarjeve palače. Po eni izmed teh variant naj bi se SEM preselil celo v izpraznjeno vojašnico na Metelkovi ulici. Mladika pa naj bi bila po teh predlogih dodeljena ali Ministrstvu za zunanje zadeve in Ministrstvu za šolstvo in šport oz. Univerzi v Ljubljani in ALU, Oddelku za oblikovanje ter novim alternativnim visokim šolam (gradivo Razporeditev nekaterih dejavnosti na opuščeni

zemljišnih in objektih jugoslovanske armade v Ljubljani in predlog rabe sproščenih objektov po preselitvi vseh "začasnih" uporabnikov objektov na vojaških lokacijah; februar 1992 in Delo, 5. 3. 1992).

Vsemu temu je sledila naša ponovna prošnja za Mladiko, saj smo v tej čudni "trgovski" zmedi začeli izgubljati občutek za resničnost. V prošnji smo pojasnili, da zaradi nastalih sprememb vztrajamo, da se Mladika dodeli Slovenskemu etnografskemu muzeju. O tem smo obvestili Ministrstvo za kulturo in Odbor za kulturo Skupščine Republike Slovenije, ki je potem na svoji seji dne 2. 3. 1992 znova podprl naša prizadevanja. Prvo, Ministrstvo za kulturo, pa se je odzvalo drugače. Bili so mnenja, da smo že sprejeli ponujeno alternativo - Gruberjevo palačo in da za nas Mladika ni več aktualna. Na to smo 27. 3. 1992 odgovorili s pojasnilom (poslali smo ga predsedniku Odbora za kulturo Skupščine Republike Slovenije), da smo ponujeno sprejeli takrat, ko je kazalo, da je Mladika dokončno oddana Ministrstvu za zunanje zadeve, ker pač nismo hoteli ostati praznih rok. Še enkrat smo navedli argumente v prid odločitvi, da bi se v Mladiko naselil SEM.

Že dva dni pred tem, 25. 3. 1992, pa se je začela drugačna igra. Trije direktorji nacionalnih muzejev na Prešernovi 20 in predsednik Skupnosti muzejev Slovenije so poslali ministru za kulturo dr. Andreju Capudru pismo s pozivom za razrešitev prostorske problematike treh nacionalnih muzejev. 6. aprila 1992 je bil pri ministru za kulturo razgovor z direktorji štirih nacionalnih muzejev (Narodnega muzeja, Prirodoslovnega muzeja Slovenije, Slovenskega etnografskega muzeja in Muzeja novejšje zgodovine). Ti so našli za Slovenski etnografski muzej drugo rešitev. Po njej naj bi integraciji Narodnega muzeja in bivšega Muzeja ljudske revolucije Slovenije sledila naša selitev v Cekinov grad. Žal je temu uradnemu zapisu s sestanka z dne 6. 4. 1992 sledil zapisnik pete seje predsedstva Skupnosti muzejev Slovenije (8. 4. 1992), v katerem se srečanje 6. aprila sicer omenja, le da je sklep tega sestanka zapisan drugače: "Kot rešitev je bila predlagana... izselitev Slovenskega etnografskega muzeja v eno od izpraznjenih vojašnic." Postajalo je vedno bolj megleno.

30. 5. 1992 (Dnevnik) smo izvedeli, da naj bi že bila določena namembnost vojaških objektov v Ljubljani. Napisano je bilo, da bo objekt Mladika služil Ministrstvu za zunanje zadeve. Za etnografski muzej pa bosta rezervirani Gruberjeva in Virantova palača. Z dodelitvijo Gruberjeve palače (izjava zunanjega ministra dr. Rupla, Delo 3. 6. 1992) smo bili za javnost dokončno "rešeni".

V tej popolni zmedi in potem, ko smo izvedeli, da je v zraku ponovno predlog integracije Narodnega muzeja in Muzeja novejšje zgodovine ter naša selitev v Cekinov grad, smo člani strokovnega kolegija Slovenskega etnografskega muzeja 14. 7. 1992 poslali predsedniku Odbora za kulturo Skupščine Republike Slovenije mag. Rudiju Šeligi in ministru za kulturo g. Borutu Šukljetu naše stališče o omenjenem predlogu. Pojasnili smo, da smo člani strokovnega kolegija povečini etnologi in ne politiki, niti upravni delavci, in da želimo, da ustrezni organi končno razrešijo naš problem, saj imajo v rokah tako naše prošnje kot projekt infrastrukture sanjanega muzeja. Če bi odločitev kulturne politike bila tedaj Cekinov grad, bi bil pač Cekinov grad. Že v začetku leta 1991, ko je bila prvič nakazana ta možnost, smo bili mnenja, da je za slovensko prestolnico absurdno imeti dva zgodovinska muzeja (enega za starejšo in drugega za novejšjo zgodovino), vsakega v svoji veliki stavbi, a ostajati brez etnografskega muzeja, brez katerega je osebna izkaznica kulturnega naroda

nepopolna. V depojih hranimo čez 30.000 predmetov, materialnih prič znanj, tradicijskega življenja in kulture, predmetov, ki so obenem priče naše svojskosti, naše regionalne raznolikosti in naše vraslosti v evropsko kulturno okolje. Obsto tako zaprte dediščine je postal že absurden. Vedno znova se sprašujemo (čeprav vemo, da je kljub absurdnosti to pač naša osnovna dolžnost), čemu in za koga še zbiramo predmete, ki jih nihče ne vidi.

Bibliografija prostorske problematike SEM:

- Ogled skritih zakladov SEM. Dnevnik, 7. 12. 1990
- Medved Drago: Vprašljiv odnos do preteklosti. Delo, 28. 12. 1990
- Smerdel Inja: Nevidni in neslišni. Delo, 22.12. 1990
- Sedej Ivan: Slovenski etnografski muzej in narodova identiteta. Slovenski svet
- 400 (dk): Prostorska stiska. Dnevnik, 1.3. 1991
- Kako si privoščiti videnje lastne zgodovine?. Delo, 12. 4. 1991
- Pediček Damjana: Bo Slovenski etnografski muzej dobil svojo stavbo?. Slovenec, 21. 11. 1991, str.23.
- Šutej Adamič Jelka: Kje je etnografski muzej?. Delo, 6.3.1992
- Šutej Adamič Jelka: Gordijski vozle je na Prešernovi 20. Delo, 11.3. 1992, str. 6.
- Keršič Irena v imenu SSK, Sveta konference za republiko Slovenijo: Rešitev prostorske stiske Slovenskega etnografskega muzeja, Slovenec 17. 3. 1992
- Kolegij oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani: Slovenski etnografski muzej v Mladiko. Delo, 9. 5. 1992, str. 31.
- Sedej Ivan: Muzej kot varuh identitete. Slovenski svet št.5, avgust 1992, str. 13.
- Keršič Irena: Etnološka dediščina v muzejih. Slovenski svet št. 5, avgust 1992, str. 14-15.
- Kladnik Darinka: Metropol. Jara kača etnografskega muzeja. Dnevnik, 11. 9. 1992, str. 9.

Sonja Kogej - Rus